

VELIKI PAJESEN

Ailanthus altissima

Tinka Bačič, Robert Brus, Petra Sladek, Simona Strgulc Krajšek
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta

DOMOVINA Vzhodna Azija.

OPIS Veliki pajesen je vitko listopadno drevo z debelimi vejami, lubje je gladko in sivo. Listi so premenjalno razvrščeni, več decimetrov dolgi, goli, pernatostavljani s kratkoplecljati širokosuličastimi lističi, ki so pri dnu prisekani do srčasti. Listno vreteno in mladi poganjki imajo močan, neprijeten vonj. Vrsta je dvodomna. Socvetja so velika, gosta, pokončna. Na ženskih rastlinah se čez poletje razvijejo nekaj centimetrov dolgi krilati oreški, širokosuličaste oblike s semenom približno v sredini, ki postopno odpadajo.

ČAS CVETENJA Maj–junij.

ZRELOST SEMEN Od septembra naprej.

RASTIŠČA Pojavlja se na suhih ruderalnih rastiščih (razpoke tlaka, cestni robovi, opuščena gradbišča, opuščeni železniški tiri), na opuščeni suhi travnikih ali pašnikih, gozdnih robovih in nasipnih ali odkopnih brežinah.

RAZMNOŽEVANJE IN RAZŠIRJANJE Veliki pajesen se razmnožuje s semeni, ki jih raznaša veter, vegetativno pa s poganjki iz panjev in celo s poganjki iz korenin, ki začnejo še močneje rasti, če drevo požagamo.

ODSTRANJEVANJE Mlade rastline lahko izkopljemo in pazimo, da čim bolj natančno odstranimo tudi podzemne dele. Pri večjih rastlinah žaganje nadzemnih delov povzroči izraščanje mnogih novih rastlin v okolici požaganega drevesa. Poganjki poženejo tudi iz ostanka odžaganega debla. Pri mlajših drevesih se lahko obnese odstranjevanje obroča lubja v širini 15 cm, kar povzroči odmrtje drevesa. Kot učinkovito se je izkazalo vbrizgavanje herbicida, ki ga nanese v poševno navzdol navrtane luknjice v deblu. Herbicide lahko uporabljajo le osebe z vsemi potrebnimi potrdili in dovoljenji na način, ki ne škodi ljudem in okolju! Herbicidov ne smemo uporabljati v gozdu.

KAM Z ODSTRANJENIMI RASTLINAMI

Rastlinski material do količine 2 m³ lahko oddamo v zbirni center na Povšetovi 2 v Ljubljani:

V zabojnik INVAZIVNE RASTLINE – OSTALO odložimo:

- veje s plodovi,
- ločeno zbrane plodove in semena,
- podzemne dele.

V zabojnik ZELENI ODREZ odložimo:

- veje (lahko z listi in socvetji) in debla do premera 2 cm,
- ločeno zbrane liste in socvetja.

Za oddajo večje količine rastlinskega materiala (nad 2 m³) ter vej in debel premera nad 2 cm se je pred oddajo treba dogovoriti s podjetjem JP VOKA SNAGA, d. o. o. (invazivne.rastline@vokasnaga.si).

Ločeno zbrane liste in socvetja lahko kompostiramo v domačem kompostniku.

PREPOZNAJ, PREDELAJ ALI PREDAJ.

Listi in plodovi velikega pajesena.
Avtor: R. Brus

Razraščanje velikega pajesena v urbanem okolju. Avtor: R. Brus

Invazivno razraščanje velikega pajesena na opuščeni kmetijski površini.
Foto: R. Brus

MOŽNOSTI UPORABE ODSTRANJENIH RASTLIN

LES

Na Kitajskem veliki pajesen že dolgo uporabljajo kot vir tehničnega lesa. Les je srednje lahek, ter srednje mehak, tog in trden. Slabost lesa pajesena je veliko tangencialno krčenje, kar povzroča zvijanje lesa med sušenjem, ki pa sicer ni zahtevno. Les se zelo dobro skoblja, rezka in polira, vendar slabo struži. Testiranje odpornosti lesa je v teku, ga pa pri nas ponekod uporabljajo za izdelavo fižolovk in celo toporišč za sekire. Zaradi nizke energijske vrednosti, slabše gorljivosti ter zadušljivega dima za kurjavo do sedaj ni bil najprimernejši, vendar lahko z novimi tehnologijami njegova uporabnost v prihodnosti zraste.

DRUGO

Mlado lubje, brsti, cvetovi in listi vsebujejo več zdravilnih učinkovin, a je pri njihovi uporabi potrebna previdnost, ker lahko zelo hitro povzročijo slabost in bruhanje. Mnogi rastlinski deli so uporabni za proizvodnjo različnih barvil. Listi in les vsebujejo visok delež celuloze.

V okviru projekta APPLAUSE so se za potencialno učinkovite izkazali izvlečki velikega pajesena na tobakovega resarja na čebuli in na kapusovem bolhaču na zelju.

Opozorilo: Nekateri ljudje so alergični na pelod pajesena, sok te rastline pa lahko povzroča vnetje srčne mišice.

Okrvir za sliko iz lesa velikega pajesena.
Foto: Gaja Mežnarić Osole

Škatla z anatomskimi preparati lesa; veliki pajesen, ameriški javor, trnata gledičevka, robinija in divji kostanj. Izdelal J. Planinšič. Foto: M. Merela

Prodnik iz lesa velikega pajesena.
Foto: M. Merela

APPLAUSE – OD ŠKODLJIVIH DO UPORABNIH TUJERODNIH RASTLIN Z AKTIVNIM VKLJUČEVANJEM PREBIVALCEV

Način citiranja: Bačič T., Brus R., Sladek P., Strgulc Krajšek S. (2018): Informativni listi za invazivne tujerodne vrste rastlin v projektu Applause. Veliki pajesen (*Ailanthus altissima*). Spletna stran: <https://www.ljubljana.si/sl/moja-ljubljana/applause/>

Mestna občina
Ljubljana

Univerza v Ljubljani

EVROPSKA UNIJA
Evropski sklad za regionalni razvoj

Projekt APPLAUSE sofinancira Evropski sklad za regionalni razvoj preko pobude *Urban Innovative Actions*.

Informacije in stališča odražajo izključno poglede avtorjev. Pobuda UIA zanje ne odgovarja, prav tako ne za njihovo uporabo.